

Investeeringisega seotud üldised riskid

Alljärgnevalt on kirjeldatud üldisi riske, mis kaasnevad erinevate väärtpaperite ja investeeringuteenustega.

Poliitiline risk

Poliitiline risk on risk, et riigis, kus väärtpaperid on registreeritud või kus asub või on registreeritud emitent, kelle poolt emiteeritud väärtpaperitesse klient on investeerinud, toimuvad sündmused, mis mõjutavad selle riigi või piirkonna poliitilist või majanduslikku stabiilsust või edasist arengut ning mille tulemusena võib tekkida oht, et klient kaotab osaliselt või täielikult oma investeeringud selles riigis või piirkonnas või saab tehtud investeeringutelt olulist kahju. Poliitilise riskina on käsitletavat näiteks radikaalsed muudatused majandus- ja õiguspoliitilises keskkonnas (nt natsionaliseerimisprotsessid), sotsiaalsed ja sisepoliitilised kriisiolukorrad (nt rahvarahutused) vms.

Likviidsusrisk

Likviidsusrisk seondub tururiskiga ning seisneb peamiselt selles, et kliendil võib tekkida kahju asjaomasel reguleeritud turul likviidsuse puudumise tõttu, mis takistab väärtpaperite müüki kliendi poolt soovitud ajal või neid ei õnnestu müüa turuhinnale lähedase hinnaga või kliendi poolt soovitud hinnaga.

Valuutarisk

Välisvaluutas arvestatavate investeeringute korral eksisteerib oht, et klient saab sellistelt investeeringutelt erinevate valuutade vaheliste valuutakursside ebasisolulise muutuse tõttu kahju.

Tururisk

Tururisk on oht, et klient saab kahju väärtpaperiturul või selle teatud valdkonnas toimuva üldise ebasisolulise hinnaliikumise tõttu. Ebasisolulisi hinnaliikumisi võivad põhjustada näiteks asjaomase riigi või majandusvaldkonna halvad majandusnäitajad, ebasisoluline majanduskeskkond, ebasisoluline väärtpaperiturug jms.

Hinnarisk

Hinnarisk on oht, et klient saab kahju väärtpaperi või muu vara, millesse ta on investeerinud, väärtuse ebasisolulise muutusest. Väärtpaperite hind võib nii langeda kui ka tõusta.

Krediidirisk (emitendi risk)

Klient võib saada kahju seetõttu, et tema poolt omandatud väärtpaperite väärtus langeb seoses nende väärtpaperite emitendi halbade finantsnäitajate, majandusraskuste või muude sarnaste näitajate tõttu. Emitendi halvad majandustulemused võivad muuhulgas põhjustada asjaomase emitendi suutmatuse täita investorite ees emiteeritud väärtpaperitest tulenevaid kohustusi.

Arveldussüsteemirisk

Arveldussüsteemirisk on võimalus, et (eelkõige) tehnilised rikked väärtpaperiregistrite, börside, arvelduskodade jt asutuste süsteemides ja arvepidamises või sidekanalite ühendusvead vms probleemid võivad põhjustada tehingute tühistumist, tehingujärgsete arvelduste hilinemist, valekandeid jms sündmusi, mistõttu kliendile võib sellistest rikestest tekkida kahju.

Vastaspole risk

Kuigi finantsvahenditega kauplemiseks loodud kauplemiskohtade (nt börs või muu reguleeritud turg) korraldajad on erinevate meetmete rakendamisega sellise riski üldjuhul välistanud, eksisteerib oht, et kliendiga panga vahendusel tehingu sõlminud isik ei täida talle sellisest tehingust tulenevaid kohustusi.

Õigusrisk

Õigusrisk on oht, et kliendil tekib kahju ebasisolulise piirangu või kohustuse kehtestamisest investeeringu tegemise järel jõustuva õigusakti või pädeva institutsiooni reegli tõttu. Klient ei pruugi

omada täielikku ülevaadet või tal võib puududa ülevaade õigusaktidest, mis kehtivad riigis, kus asuvad emitendid, mille väärtpaberitesse on klient investeerinud. Kliendi väärtpaberite osas, millele kohalduvad kolmanda riigi õigusaktid, võivad kliendi õigused erineda Eestis või Euroopa Liidu õigusaktides sätestatust. Sellest tulenevalt ei pruugi klient olla teadlik temal lasuvatest kohustustest ja saada seeläbi kahju või tema suhtes võidakse rakendada seadusest tulenevaid sanktsioone. Peale selle võidakse riigis õigusaktide muutmise kaudu kehtestada kliendile ebasoodsaid piiranguid või kohustusi investeeringu tegemise järel. Kui väärtpabereid hoitakse panga nimel avatud kontol, ei ole kliendil võimalik oma õigusi ja kohustusi isiklikult täita.

Inforisk

Kliendil võib puududa võimalus saada väärtpaberite kohta adekvaatset ja õiget infot või on sellise info saamine raskendatud, mistõttu kliendil võib puududa võimalus teha asjakohaseid otsuseid oma investeringute osas.

Suhtluskanali risk

Kuigi tehingute tegemiseks telefoni teel korralduste andmine on rahvusvaheliselt tunnustatud ning finantsteenuste osutamisel üldiselt kasutatav praktika, eksisteerib oht, et poolte rakendatav hool ja tähelepanu ning turvaelemendid on ebapiisavad, välistamaks olukorda, kus panga ja kliendi vahelise vahetu kokkusaamise puudumist ära kasutav isik võib kliendi tahte vastaselt võtta tema arvel kliendile siduvaid kohustusi.

Intressirisk

Intressirisk seondub tururiskiga ning seisneb selles, et klient võib saada kahju tulenevalt ebasoodsatest muutustest turul, mis võivad väljenduda intressimäärade muutumises, intressimäärade volatiilsuse muutumises, erineva riskitasemega investeerimisobjektide omavahelise intressimäärade vahe muutumises, võlakohustuse ennetähtaegses tagasimaksmises vms.

Maksurisk

Olenevalt konkreetsel turul kehtivast regulatsioonist, praktikast või asjaomasel turul tegutseva deponooriumi poolt pakutavast teenusest ei pruugi kliendil olla võimalik kasutada tema residentriigi ja väärtpaberite hoidmise riigi vahel sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingust tulenevaid soodustusi. Samuti võib maksustamist mõjutada asjaolu, et kliendile kuuluvaid väärtpabereid hoitakse tema nõusolekul deponooriumi juures panga nimel avatud kontol, mille tulemusel käsitletakse kliendile kuuluvaid väärtpabereid pangale kuuluvate väärtpaberitena.

Depositooriumi risk

Vaatamata sellele, et pank lähtub isikute, kelle poolt pakutavat väärtpaberite hoidmise, registreerimise ja/või arveldamise teenust pank kasutab (deponoorium), valikul selleks kehtestatud korrast ja rakendab seejuures professionaalset hoolsust, ei pruugi tulenevalt õigusliku regulatsiooni puudustest ja/või asjakohase kohtupraktika puudumisest teatud riikides või piirkondades deponooriumi võimaliku pankroti korral olla täielikult tagatud deponooriumis esindajakontodel hoitavate kliendi väärtpaberite ja muu vara eraldamine deponooriumile endale kuuluvatest väärtpaberitest ja muust varast. Lähtudes eeltoodust eksisteerib oht, et deponooriumi pankrotistumise või tema suhtes teatud sunnimeetmete rakendamise korral saab klient kahju asjaomasel deponooriumis avatud esindajakontodel hoitavate väärtpaberite kaotamise või kinnipidamise tõttu.

Riskid seoses väärtpaberite hoidmisega esindajakontol

Teatud turgudel võib olla raskendatud või võimatu esindajakontol hoitavate väärtpaberite alusel emitentide üldkoosolekutel osalemine või seal hääletamine.

Riskid seoses väärtpaberite hoidmisega panga nimel, juhul kui puudub regulatsioon teise isiku arvel vara hoidmiseks

Kliendi väärtpaberite hoidmisel panga nimel kolmanda isiku juures Eestis või muus riigis avatud kontol on risk, et nt kontoomaniku, s.t panga, võlausaldajad või muud isikud võivad sellisel kontol registreeritud väärtpabereid käsitada kontoomaniku varana. Samuti võib klientide vara eristamine kontoomaniku pankrotivarast olla mõnel turul seadusega reguleerimata või vähem reguleeritud

võrreldes esindajakonto vahendusel vara hoidmise regulatsiooniga. Seetõttu ei ole välistatud olukord, kus väärtpaberite omanik peab kontoomaniku pankrotimenetluses osalema ja tõendama väärtpaberite kuulumist talle. Sel ajal võib olla takistatud väärtpaberite käsutamine või väärtpaberitest tulenevate õiguste teostamine.

Hoides erinevate klientide väärtpabereid kliendi nõusolekul koos ühel panga nimel avatud kontol, ei pruugi kliendil olla võimalust osaleda iseseisvalt emitentide üldkoosolekutel. Klient saab emitentide üldkoosolekutel osaleda ainult juhul, kui pank taolist teenust pakub. Mõnel turul võib kehtida nõue, et kontoomanik võib hääletada emitentide üldkoosolekul vaid kõigi oma väärtpaberikontol registreeritud väärtpaberitega ühtemoodi (s.t. hääletada saab vaid tingimusel, et kõik kliendid, kelle väärtpabereid kontol koos hoitakse, soovivad hääletada ühtemoodi).

Erinevate klientide väärtpabereid koos hoides on risk, et eksimuse tagajärjel võõrandatakse või koormatakse kliendile kuuluvad väärtpaberid, mis ei ole asjaomase tehingu objektiks. Samuti eksisteerib risk, et kontopidaja üks klient jätab teostamata aktsionäride seadusjärgsed kohustused (nt vajalike ametiasutuste teavitamine olulise osaluse muutusest). Selliste eksimuste või rikkumiste tagajärjel võidakse väärtpaberikonto arestida või blokeerida ning ühelgi kliendil ei pruugi olla võimalik oma väärtpabereid käsutada ega kasutada; samuti võidakse kliendil ära võtta hääleõigus nimetatud väärtpaberite alusel hääletamiseks.

Teatud väärtpaberioomaniku õiguste kasutamiseks või korporatiivsetes sündmustes osalemiseks võidakse pangalt nõuda dokumente ja/või kinnitusi, mida pangal ei ole võimalik väljastada. Sellest tulenevalt võib kliendil olla takistatud teatud väärtpaberist tulenevate õiguste teostamine või klient võib need kaotada.

Riskid seoses valuuta- ja börsiväliste tuletisinstrumentidega

Valuuta- ja börsiväliste tuletisinstrumentidega kaasnevad teatud riskid ja nendega kauplemine eeldab teatud teadmisi. Valuutatuletisinstrumentide ja börsiväliste tuletisinstrumentidega seotud riskid on muuhulgas olenevalt tuletisinstrumenti tüübist erinevad. Klient vastutab nende riskide eest isiklikult ja peab seetõttu väärtpabereid emiteeriva asutuse või oma portfelli halduri kaudu tutvuma nimetatud instrumentidega kauplemisele kohaldatavate tingimuste ja instrumentidele iseloomulike joontega. Klient peab regulaarselt jälgima oma investeringuid (positsioone), mille ta on teinud sellistesse instrumentidesse. Lisaks peaks klient oma enese huvides olema valmis vajaduse korral viivitamatult tegutsema, näiteks esitama lisatagatise või lõpetama investeerimise tuletislepingutesse (oma positsioonid tagasi ostma või sulgema). Kui klient ei esita näiteks piisavat tagatist, on pangal üldjuhul õigus investeerimisleping ilma sellest klienti teavitamata viivitamatult lõpetada (positsioon sulgeda), et hoida kaotus minimaalsena. Seetõttu peab klient hoolikalt jälgima hinnamuutuste mõju oma tagatiskohustusele, et vältida tema tahtest sõltumatut positsiooni sulgemist.

Samuti, kui riskide piiramiseks ei võeta tarvitusele mingeid ettevaatusabinõusid, on näiteks optsiooni omanikul risk, et optsiooni väärtus võib langeda või optsioon võib kaotada lõpptähtajaks oma väärtuse. Viimasel juhul kaob optsiooni ostmisel makstav preemia. Kui ei võeta tarvitusele mingeid ettevaatusabinõusid, võib optsiooni emitendi kantav risk olla piiramatult suur.

Tuletisinstrumentide tähtaeg võib olla erinev ning emiteeritakse nii väga lühikese kui ka mitmeaastase tähtajaga tuletisinstrumente, mis mõjutavad võimendusefekti ja seeläbi ka kliendi kantavat riski.

Seetõttu peab klient hoolikalt jälgima tuletisinstrumentide tähtaega.